

CO-CREATIE VAN HET NACHTLEVEN

De sleutel tot succes?

Roel Minnaard

Begeleider: dr.ir. Beitske Boonstra; 468937

Abstract:	125 woorden
H1:	617 woorden
H2:	1391 woorden
H3:	839 woorden
H4:	3993 woorden
H5:	482 woorden
H6:	929 woorden

Totaal: 8376 woorden

Abstract

Het doel van deze thesis is middels inductief kwalitatief onderzoek te achterhalen welke factoren een rol spelen bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid. Wetenschappelijke literatuur duidt aan dat co-creatie leidt tot het ontstaan van een gedeelde probleem- en oplossingsperceptie tussen belanghebbenden wat resulteert tot een hogere beleidstevredenheid. Middels semigestructureerde interviews worden ervaringen van verschillende groepen respondenten op samenwerking in beeld gebracht en wordt geïnventariseerd waar de behoeften liggen van de respondenten. Deze worden vergeleken met beleidsstukken waarin de gemeentelijke ambitie wordt weergegeven. Als resultaat worden een viertal factoren ontdekt die bepalend zijn voor het al dan niet laten slagen van co-creatie. te weten: rol in probleem; gedeelde perceptie; communicatie; transparantie. Tot slot worden er een aantal aanbevelingen geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Inhoud

1. Inleiding.....	2
2. Theoretisch kader.....	4
2.1. Co-creatie.....	4
2.2. Gedeelde perceptie	5
2.3. Beleidstevredenheid.....	5
2.4. Conceptueel model	6
3. Methodologie.....	8
3.1. Operationalisering	8
3.2. Casusselectie	8
3.3. Dataverzameling en analyse.....	9
3.4. Validiteit en betrouwbaarheid	9
4. Resultaten	11
4.1. Rol in probleem.....	11
4.1.1. Ervaring.....	11
4.1.2. Behoefte	11
4.2. Gedeelde perceptie	13
4.2.1. Ervaring.....	13
4.2.2. Behoefte	13
4.3. Communicatie	15
4.3.1. Ervaring.....	15
4.3.2. Behoefte	16
4.4. Transparantie.....	17
4.4.1. Ervaring.....	17
4.4.2. Behoefte	17
4.5. Conceptueel model	19
5. Conclusie.....	20
6. Discussie.....	21
Bibliografie.....	23

1. Inleiding

In de namiddag van 20 februari 2019 kwamen liefhebbers van het nachtleven bijeen om te demonstreren op het Stadhuisplein in Rotterdam. De demonstratie richtte zich op de structurele afname van nachtclubs die Rotterdam de afgelopen jaren had doorgemaakt (De Boer, 2019; Slotboom, 2019). De trigger van dit protest betrof het afketsen van plannen voor een nieuwe club in Rotterdam, de Maatschappij voor Volksgeluk (MAVV) (Hoorntje, 2019). Na anderhalf jaar van stroeve samenwerking met de gemeente, zoals de initiatiefnemers van de nieuwe club bestempelden, zegde de gemeente eenzijdig het project op (Hoorntje, 2019; Slotboom, 2019). Dit terwijl de initiatiefnemers eerder de huur van hun andere club, BAR aan het Schiekadeblok, hadden opgezegd om zich financieel te kunnen richten op de ontwikkeling van deze nieuwe club (Hoorntje, 2019). Waar het nachtleven van Rotterdam een impuls had moeten krijgen met een grotere en uitgebreidere club, verdween dus een club.

De initiatiefnemers betichtten de gemeente van gebrek aan transparantie in administratieve processen, onduidelijke communicatie en geen motivatie om het plan te laten slagen. Liefhebbers van het nachtleven beschuldigden de gemeente van het negeren van de doelgroep. Zij voelden geen mogelijkheid tot inspraak rondom beslissingen die gemaakt werden op het gebied van bestemming van het nachtleven. Burgers hadden het gevoel niet te worden gehoord in hun behoeften (De Boer, 2019). Participatie van betrokkenen in het ontwikkelen van het nachtleven liet volgens hen te wensen over. (Hoorntje, 2019; Slotboom, 2019).

Dat terwijl juist in ruimtelijke ontwikkeling participatie op grote waarde wordt geschat. Met de komst van de Omgevingswet wordt participatie namelijk een verplicht onderdeel binnen omgevingsonderwerpen zoals gebiedsontwikkeling (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2020). Gemeenten zijn echter wel vrij om deze participatie in te vullen. Dit kan dus variëren van slechts informeren tot co-creatie (Aan de slag met de Omgevingswet, 2020). De gemeente Rotterdam heeft kenbaar gemaakt dat zij hoge ambitie hebben op het gebied van participatie: co-creatie van omgevingsbeleid met burgers en externe partijen is de doelstelling (Gemeente Rotterdam, 2018)¹. Co-creatie is namelijk een hoge vorm van participatie met betrokken actoren om middels intensieve samenwerking tot innovaties te kunnen komen (Bekkers, Edelenbos, Nederhand & Steijn, 2014).

Binnen dit onderzoek wordt gekeken naar welke factoren een rol spelen bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid met de betrokkenen. Welke mechanismen zorgen ervoor dat de belanghebbenden in deze co-creatie al dan niet tevreden zijn met de beleidsuitkomst rondom het co-creatie traject van nachtleven? De onderzoeksvraag die centraal zal staan in dit onderzoek luidt daarom als volgt: *Welke factoren spelen een rol bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid?*

In de bestaande literatuur op co-creatie in de publieke ruimte is er voornamelijk geschreven over co-creatie van experimentele en (toekomstige) transformationele uitdagingen waar steden voor komen te staan, zoals het creëren van *smart cities* en het bereiken van energietransities (e.g. Oksman, Väättänen

¹ Bron afkomstig van het intranet (niet publiekelijk toegankelijk) van de gemeente Rotterdam.

& Ylikauppila, 2014; Senbel, 2012; Van de Ven, 2016). Bestaande literatuur richt zich vooral op abstracte en experimentele toepassingen van co-creatie. Dit paper vult hierin het wetenschappelijke onderzoeksveld aan, doordat de toepassing van co-creatie binnen dit paper concreter van aard is en gericht op een al bestaand controversieel omgevingsbeleidsthema: bestemming van nachtleven.

In praktische zin kunnen de resultaten voortvloeiend uit de hoofdvraag worden gebruikt door lokale overheden om beleidsafwegingen te maken op het gebied van burgerparticipatie bij specifieke controversiële omgevingsgerichte beleidsthema's zoals deze.

Om antwoord te kunnen geven op deze onderzoeksvraag zal allereerst het theoretische raamwerk verder worden toegelicht en behandeld. Vervolgens zal de onderzoeksmethode beschreven worden waarin verschillende belangrijke concepten zullen worden geoperationaliseerd. Daarop volgt een beschrijving van de gevonden resultaten waarna afgesloten zal worden met een conclusie en discussie.

2. Theoretisch kader

2.1. Co-creatie

Om antwoord te kunnen geven op deze hoofdvraag dienen eerst de wetenschappelijke relaties tussen de verschillende concepten verder te worden toegelicht. Het concept van co-creatie wordt vanuit de oorspronkelijke private sector gedefinieerd als een intensieve vorm van samenwerking tussen klanten en organisaties. Organisaties hebben hierin mogelijkheden aangegrepen om klanten mee te laten werken aan producten en hen hier mede-ontwikkelaars van te maken (Ind, Iglesias & Schultz, 2013). Prahalad & Ramaswamy (2000) en Vargo & Lusch (2004) vullen hierbij aan dat deze samenwerking plaatsvindt in alle fasen van het ontwikkelingsproces van een nieuw product. De organisatie is niet leidend in de ontwikkeling van het product maar alle betrokkenen zijn even belangrijk.

Vertaald naar de publieke sector betekent co-creatie dat belanghebbenden actief en gelijkwaardig samenwerken met de publieke organisatie in het volledige ontwikkelingsproces van beleid (Voorberg, Bekkers & Tummers 2014). Deze samenwerking, voegt Voorberg (2017) toe, karakteriseert zich door de wederzijdse afhankelijkheid in de relaties tussen de actoren. Elke actor beschikt over andere middelen om het beleidsprobleem te kunnen oplossen. Door de gelijkwaardige samenwerking in het netwerk zijn actoren van elkaars middelen afhankelijk om deze beleidsoplossingen te kunnen vinden en creëren. Op basis van bovenstaande beschreven definities wordt co-creatie binnen dit onderzoek gedefinieerd als vorm van intensieve en gelijkwaardige samenwerking tussen onderling afhankelijke actoren om een bepaalde beleidsoplossing te creëren.

Prahalad & Ramaswamy (2004) beschrijven dat deze intensieve samenwerking leidt tot uitkomsten waar betrokkenen tevredener mee zijn dan wanneer er geen sprake is van co-creatie. Vertaald naar de publieke sector betekent dit dat co-creatie zorgt voor een hogere beleidstevredenheid van de belanghebbenden (Voorberg, Bekkers & Tummers, 2014). In de publieke sector is er echter vaak sprake van complexe beleidsproblemen met sterk uiteenlopende percepties van de belanghebbenden op deze problemen. Deze problemen worden ook wel *wicked problems* genoemd (Klijn & Koppenjan, 2016). Juist bij deze *wicked problems*, benoemen Klijn & Koppenjan (2016) dat intensieve samenwerking tussen belanghebbenden bij kan dragen aan een hogere tevredenheid van alle belanghebbenden met de beleidsoplossing op het *wicked problem*.

Dit wordt bevestigd door het onderzoek naar bestemming van windmolenparken door Wolsink (2007). Bij de komst van windmolenparken spelen veel uiteenlopende belangen, waardoor het gezien wordt als *wicked problem*. Wolsink (2007) beschrijft dat intensieve samenwerking op bestemming van windmolenparken leidde tot hogere beleidstevredenheid van belanghebbenden.

Deze casus en dit onderzoek rondom het nachtbeleid tonen overeenkomsten. Beiden brengen een controversie met zich mee omdat in beide problemen veel contrasterende percepties op het probleem meespelen (Hae, 2011; Wolsink, 2007). Nachtbeleid en bestemming daarvan kan middels dit vergelijkende voorbeeld en de theorie van Klijn & Koppenjan (2016) namelijk ook uitgelegd worden

als een *wicked problem*. De verwachting is daarom dat co-creatie van nachtbeleid ook kan zorgen voor een beleidsoplossing die leidt tot tevredenheid onder de belanghebbenden.

2.2. Gedeelde perceptie

Een belangrijk effect van intensieve samenwerking in co-creatie is het komen tot een gezamenlijke perceptie van de probleemdefinitie en de gewenste oplossing tussen de belanghebbenden (Gebauer, Johnson & Enquist, 2010). Dit wordt verklaard omdat binnen co-creatie actoren met elkaar in gesprek gaan (Prahalad & Ramaswamy, 2004). Hierdoor ontstaat wederzijds inzicht in elkaars probleempercepties en de achterliggende redenen. Dit wederzijdse inzicht is cruciaal voor het bereiken van een gezamenlijke probleem- en oplossingsperceptie (Van Woezik, Braakman-Jansen, Kulyk, Siemons, & van Gemert-Pijnen, 2016). Dit leidt ertoe dat betrokkenen elkaar beter begrijpen en weten welke oplossingen wel en niet bespreekbaar zijn bij de verschillende actoren. Hierdoor bereiken zij uiteindelijk een gedeelde perceptie op het *wicked problem* (Klijn & Koppenjan, 2016; Steen, 2014).

Toegepast op deze casus zou co-creatie van nachtbeleid volgens bovenstaande theorieën dus kunnen leiden tot het inzichtelijk krijgen van de oplossing- en probleempercepties van de belanghebbenden. Concreet zou dit betekenen dat bijvoorbeeld de bewoners van een wijk inzicht krijgen in de percepties van de bezoekers van nachtclubs en vice versa. Hierdoor kunnen de belanghebbenden makkelijker een gedeelde perceptie ontwikkelen ten aanzien van de probleemdefinitie en de gewenste oplossing. Uitbaters kunnen hierdoor bijvoorbeeld antwoord geven op: wat zijn de grootste struikelblokken voor buurtbewoners en gemeente en waarom? Maar ook: waar zitten mogelijkheden tot oplossingen?

2.3. Beleidstevredenheid

Voordat de relatie tussen een gedeelde perceptie en beleidstevredenheid verder kan worden uitvergroot, dient er eerst gekeken te worden naar wat er bedoeld wordt met beleidstevredenheid. Beleidstevredenheid kan volgens Klijn & Koppenjan (2016) worden gedefinieerd als de mate waarin belanghebbenden zich kunnen vinden in de uiteindelijk beleidsoplossing en deze oplossing als passend ervaren voor het probleem.

Ook kan beleidstevredenheid worden gedefinieerd als mate waarin actoren beleidsoplossingen accepteren en weinig weerstand hier tegen bieden (Esaiasson, Gilljam, & Persson, 2016). Het gaat volgens deze beredenering meer om de beleidsacceptatie van de belanghebbenden dan om de ervaren geschiktheid van beleid. Beleidstevredenheid van belanghebbenden wordt daarom binnen dit onderzoek gedefinieerd als de mate waarin zij zich kunnen vinden in de beleidsoplossing, deze als passend ervaren en de mate waarin belanghebbenden weerstand bieden op de beleidsoplossing

Bekkers et al. (2014) benoemen dat een gedeelde perceptie zoals eerder beschreven, een positief effect heeft op de tevredenheid van belanghebbenden met de uiteindelijke beleidsoplossing. Doordat co-creatie plaatsvindt, ontstaat er een gezamenlijke perceptie wat leidt tot beleidsoplossingen van hogere

kwaliteit voor de geldende maatschappelijke problemen met als resultaat dat meer actoren tevreden zijn met de uiteindelijke oplossing, omdat deze van hogere kwaliteit is (Stoker, 2006). In deze uitleg wordt de beleidstevredenheid van actoren uitgelegd als gevolg van daadwerkelijk kwalitatief beter beleid.

Toegepast op deze casus zou wanneer een gedeelde perceptie is gecreëerd op nachtbeleid, het uiteindelijke nachtbeleid ook van hogere kwaliteit zal zijn waardoor alle belanghebbenden tevredener zijn. Een andere verklaring is, dat door co-creatie op het probleem er een gedeelde perceptie ontstaat op het gewenste nachtbeleid. Het is daarom waarschijnlijk dat het uiteindelijke nachtbeleid, ontstaan uit co-creatie, aansluit bij de gedeelde oplossingsperceptie. Hiermee zullen actoren tevreden zijn omdat het nachtbeleid aansluit op de perceptie waar zij allen mee instemden (Klijn & Koppenjan, 2016).

Ook is de gezamenlijke oplossingsperceptie op het probleem gedetailleerd omschreven door alle individuele belangen die meespelen. Hierdoor kan de beleidsoplossing completer van aard worden en kan er worden verzekerd dat de oplossing overeenstemmend is met de probleemdefinitie. Als gevolg hiervan zullen de actoren zich goed kunnen verenigen met de geboden oplossing wat zorgt voor tevredenheid met de beleidsoplossing (Steen, 2014).

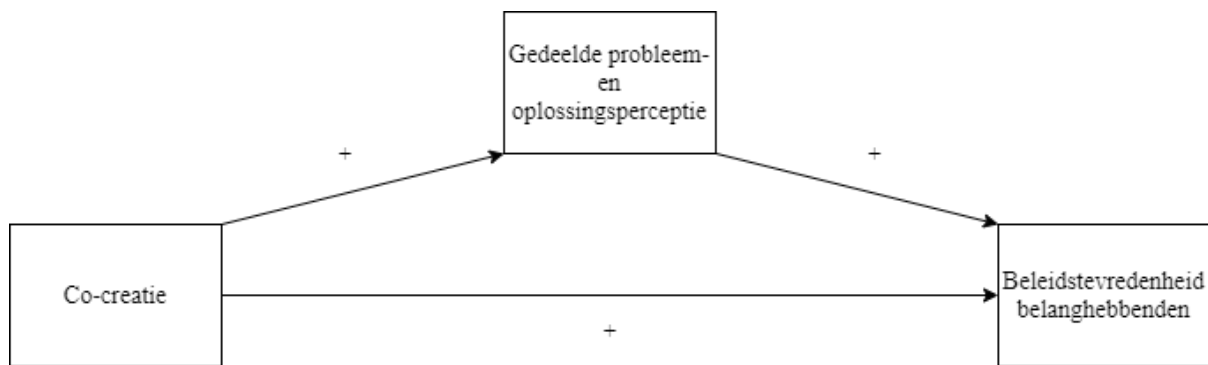
Zelfs in het geval dat belanghebbenden zich niet goed vanuit persoonlijk perspectief kunnen vinden in de geboden oplossing, zullen zij vanwege het gemeenschappelijke perspectief de beleidsoplossing accepteren (Essaiasson et al., 2016; Klijn & Koppenjan, 2016; Steen, 2014). Enerzijds valt dit te wijten aan het feit dat belanghebbenden zich individueel identificeren met de gemeenschappelijke perspectieven. Anderzijds komt dit doordat het opstellen van een gemeenschappelijk perspectief bijdraagt aan het individuele gevoel van belanghebbenden 'gehoord' te zijn. Hierdoor zullen actoren geen weerstand geven aan een oplossing als deze in mindere mate overeenkomt met hun persoonlijke perceptie (Essaiasson et al., 2016). Wanneer de openingstijden van een nachtclub korter worden dan dat nachtclubbezoekers wilden, zullen ze dit volgens bovenstaande theorie accepteren. Door hun bijdrage in het gemeenschappelijke perspectief identificeren zij zichzelf met de oplossing zelfs als dit niet de meest gewenste uitkomst is. Daarnaast hebben zij de ruimte gekregen om hun wens van langere openingstijden te delen met de actoren. Ondanks dat deze wens niet is ingewilligd, draagt het vrij uiten van individuele wensen aan de andere actoren bij aan een hogere mate waarin actoren zich gehoord voelen (Essaiasson et al., 2016; Klijn & Koppenjan, 2016).

Al met al geven deze theorieën aan dat het waarschijnlijk is dat een gedeelde perceptie tussen de betrokken actoren, zoals buurtbewoners, bezoekers van nachtclubs, de gemeente en uitbaters, er voor zorgt deze belanghebbenden individueel sneller tevreden zijn met de uiteindelijke beleidsoplossing en deze zullen respecteren.

2.4. Conceptueel model

Op basis van bovenstaande theorieën kan het volgende conceptueel model opgesteld worden. Co-creatie heeft dus volgens de literatuur invloed op de mate waarin er een gedeelde probleem- en

oplossingsperceptie ontstaat tussen de belanghebbenden. Dit heeft vervolgens effect op de mate waarin betrokkenen tevreden zijn met het beleid. Op basis hiervan is het volgende conceptueel model opgesteld.

Figuur 1. Conceptueel model naar aanleiding van theorie

De vraag is echter in hoeverre deze theoretische bevindingen ook toepasbaar zijn voor co-creatie van nachtleven. Middels inductief onderzoek wordt gekeken binnen twee casussen in het Rotterdamse nachtleven naar welke factoren een rol spelen voor het succesvol laten zijn van co-creatie van nachtbeleid en in hoeverre de bevindingen uit dit onderzoek verschillen of overeenkomen met bovenstaande literatuur.

3. Methodologie

3.1. Operationalisering

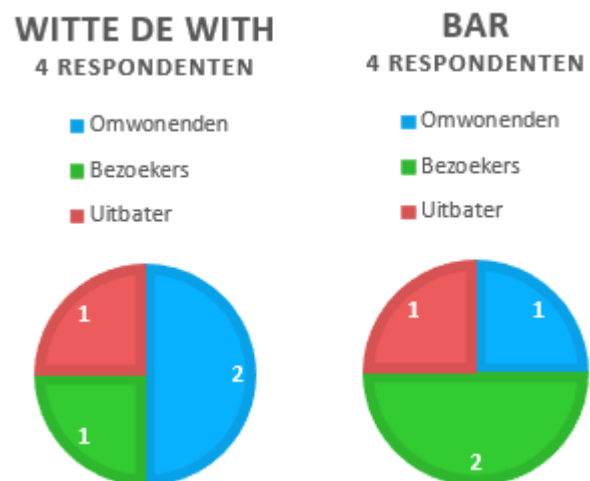
Zoals in het theoretisch kader weergegeven, lijkt er vanuit de theorie een relatie te zijn tussen co-creatie en beleidstevredenheid van de belanghebbenden. In deze relatie lijkt een sterke mediërende rol weggelegd te zijn voor het mechanisme rondom het creëren van een gezamenlijke perceptie op de probleem- en oplossingsperceptie van nachtbeleid. Om dit mechanisme nader te duiden rond de casus nachtbeleid, is er gekozen voor kwalitatief onderzoek. Zo wordt antwoord geformuleerd op de vraag welke factoren een rol spelen in het al dan niet succesvol laten zijn van co-creatie van nachtbeleid. Om dit kwalitatieve onderzoek vorm te geven zijn interviews afgenomen onder verschillende groepen belanghebbenden. De twee concepten: co-creatie en beleidstevredenheid van belanghebbenden zijn eerder geconceptualiseerd in het theoretisch kader en uitgewerkt, samen met overige concepten in de operationalisering van appendix I.

3.2. Casusselectie

Voor dit onderzoek zijn twee verschillende casussen gekozen, namelijk de casus rondom BAR en de casus rondom de Witte de Withstraat. In beide casussen is er sprake van frictie tussen verschillende belanghebbenden in creatie van nachtbeleid. In het geval van BAR geldt dit voor de eerder beschreven casus rondom de afgeketste plannen voor een nieuwe nachtclub in het M4H-gebied.

In de casus van de Witte de Withstraat is een langlopende discussie gaande tussen partijen rondom de ontwikkeling van dit horecagebied. Een nieuwe ontwikkeling in deze moeizame samenwerking op nachtbeleid is het recentelijke *corona-proof* megaterras dat uitbaters willen opstellen in tegenstelling tot de wensen van de omwonenden.

Beide casussen tonen overeenkomsten in de zin dat in beide gevallen co-creatie van nachtbeleid niet aanwezig is en percepties van de belanghebbenden sterk uiteenlopen. Een verschil tussen deze casussen is, dat waar de casus van BAR zich richt op één specifieke nachtclub, de situatie in de Witte de Withstraat betrekking heeft tot het gehele horecagebied. Daarnaast spelen in de casus van de Witte de Withstraat omwonenden een prominentere rol in het probleem dan in de casus van BAR, waar oud-bezoekers van BAR een grotere rol spelen. Hierom is gekozen de respondenten naar ratio te verdelen. Inhoudelijk betekent dit dat waar er twee omwonenden zijn geïnterviewd in de casus van de Witte de Withstraat, er één omwonende is geïnterviewd in de casus van BAR. Andersom is dit de situatie rondom nachtbezoekers.

Figuur 2. Sample selectie interviews casussen

3.3. Dataverzameling en analyse

Er zijn acht interviews afgenomen met belanghebbenden. De groepen waaruit respondenten zijn gekozen, zijn onderdeel van één van de volgende categorieën: nachtliefhebbers; uitbaters; omwonenden. Aanvankelijk ging de keuze uit naar een groep van 10 respondenten: twee additionele interviews (per casus één) met contactpersonen vanuit de gemeente, betrokken bij deze casus, zijn herhaaldelijk benaderd voor het afnemen van een interview. Hierop is geen reactie gekomen waardoor de keuze is gemaakt voor aanvulling met beleidsdocumenten rondom het nachtleven in Rotterdam, passend bij beide casussen: gebiedsvisie Cool-Zuid; gebiedsvisie M4H/RDM; visiedocument voor nachtleven; Horecanota 2017.

Er is voor de uiteindelijke groep gekozen, daar zij worden gezien als sleutel-*stakeholders* rondom nachtbeleid (Ind et al., 2013). Deze acht respondenten zijn als volgt verdeeld: twee uitbaters; 3 nachtliefhebbers; 3 omwonenden. Er is voor acht respondenten gekozen omdat co-creatie groepen in een ideale situatie bestaan uit een selecte groep betrokkenen. Hoe kleiner de groep, hoe effectiever de samenwerking zal zijn (Klijn & Koppenjan, 2016). Om dus een representatief beeld te kunnen schetsen van de effecten van co-creatie van nachtbeleid op een redelijke groep betrokkenen, is voor deze sample gekozen.

De interviews waren semigestructureerd van aard. Hiervoor is gekozen omdat op deze wijze categorisch de verschillende topics in vooraf bepaalde volgorde aan bod konden komen, maar hier wel vanaf kon worden geweken. Zo kon er worden doorgevraagd op uitspraken van de respondent. De volledige topiclijst gebruikt voor deze interviews valt terug te vinden in appendix II. De interviews zijn vanwege de huidige Corona-crisis telefonisch of via internetconferenties (e.g. Skype) afgenomen. De interviews zijn opgenomen in audiobestand en getranscribeerd op basis van deze audiobestanden. Vervolgens zijn de transcripten open, axiaal en selectief gecodeerd op basis van de codeboom in appendix III.

3.4. Validiteit en betrouwbaarheid

Om de validiteit van het onderzoek te kunnen waarborgen, is er binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van zogenoemde *member checking*. Creswell & Poth (2017) benoemen dat bij *member checking* een participant van het interview inhoudelijk is gevraagd om de interpretaties, analyses en bevindingen resulterend uit het afgenomen interview te controleren op overeenstemming met zijn of haar intenties. Op deze manier kan er voor gezorgd worden dat subjectieve begrippen, zo dicht mogelijk kunnen worden gerapporteerd naar de intentie van de respondent met deze uitspraken. Dit draagt bij aan de interne validiteit van het onderzoek.

Door de sample te kiezen op basis van eerder beschreven selectie, zal dit tevens bijdragen aan externe validiteit. Dit komt doordat de gekozen sample, in omvang en betrokkenen, een representatief beeld geeft van een netwerk van betrokken actoren in een co-creatie setting. Daarnaast zijn de sleutel-

stakeholders allen gerepresenteerd in het onderzoek, waardoor er hoge mate van generaliseerbaarheid kan plaatsvinden. De betrouwbaarheid wordt in dit onderzoek gewaarborgd middels het opstellen van de codeboom en het aanleveren van de transcripten.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de uiteindelijke bevindingen binnen dit onderzoek. Aan de hand van de twee verschillende casussen is informatie verkregen uit coderingen van interviewtranscripten en uit geanalyseerde beleidsdocumenten. Deze informatie leidt tot het ontdekken van een aantal factoren welke een rol spelen in het al dan niet succesvol zijn van co-creatie van nachtbeleid, te weten: rol in probleem; gedeelde perceptie; communicatie; transparantie. In deze sectie zal er per gevonden factor een beschrijving worden gegeven hoe deze van invloed blijkt. Deze factoren zijn inductief voortgevloeid uit de interviews die zijn gehouden met de respondenten. Deze zijn in kaart gebracht door respondenten te bevragen op hun ervaringen rondom samenwerking op nachtbeleid van bestaande cases en hun behoeften bij eventuele toekomstige cases.

4.1. Rol in probleem

4.1.1. Ervaring

Uit de interviews blijkt dat respondenten in de categorie omwonenden en bezoekers, naar hun ervaring een kleine rol speelden in ofwel de casus rondom BAR ofwel de casus rondom de Witte de Withstraat. Respondenten zeggen dat ze vaak zien dat andere actoren wel een grote rol speelden in het probleem, waar zij zelf het gevoel hadden niet betrokken te zijn geweest. Zo gaf respondent 3 in de rol van bezoeker aan: *“Ik wist niet dat het allemaal speelde totdat het zo ver was”*, en gaf respondent 2 in de rol van bezoeker aan: *“Ja ja, ik heb daar zelf echt helemaal geen rol in gespeeld”*.

De grootste rol in het probleem lag naar hun inzicht in handen van ofwel de uitbaters van clubs ofwel de gemeente. Op de vraag wie er volgens hem/haar betrokken waren in gesprekken over het probleem, gaf respondent 6 in de rol van omwonende namelijk aan: *“Pfff... Nou de gemeente en een club zelf... Volgens mij verder niemand”*. Dit vermoeden werd verder bevestigd door de uitbater zelf. Respondent 1 gaf namelijk uitsluitel door antwoord te geven op de vraag wie er betrokken waren in deze gesprekken over het probleem: *“Nee, dat waren echt alleen wij en de gemeente”*.

4.1.2. Behoefte

De omwonenden en bezoekers van nachtclubs ervoeren dus geen betrokkenheid in het probleem en hadden het gevoel een kleine rol te spelen, waar de uitbaters en gemeente gevoelsmatig wel een grote rol speelden hierin. Wat betreft de beoogde rolverdeling op nachtbeleid vanuit de Gemeente Rotterdam (2017), benoemden zij: *“Om tot een gedegen, gedragen en toekomstbestendig horecagebiedsplan te komen is participatie van bewoners, ondernemers, pandeigenaren en gemeentelijke en toezichthoudende instanties essentieel”* (pp. 23). Concreet zien zij deze toepassing van rollen op de volgende manier: *“In die gevallen kan gewerkt worden met een adviescommissie waarin bewoners, ondernemers en gemeentelijke professionals gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de horeca-ontwikkeling van het gebied”* (Gemeente Rotterdam, 2017, pp. 10). Hieruit blijkt dat de gemeente een rol belangrijk acht voor buurtbewoners, uitbaters en de gemeente, maar spelen bezoekers van nachtclubs geen beoogde rol in samenwerking.

Ook respondent 2 zelf is gevraagd hoe zij graag hun eigen betrokkenheid zouden zien in een ideaal scenario met de kennis van nu. Respondent 2 gaf hier geen eenduidig antwoord op. Waar respondent 2 in de rol van bezoeker aangaf in hoge mate betrokken te willen zijn bij overleg van het probleem: *“Dan wil ik daar wel bij zijn. Dus dan zou ik graag die groep inderdaad representeren”*, gaf respondent 4 in de rol van bezoeker aan:

Ja, dus ik heb er zelf niet per se dus behoefte aan. Ik kan me wel voorstellen dat, zeker als je graag naar een bepaalde plek gaat waar je heel vaak komt, en er zou iets weggaan waar je aan gehecht bent, dat het toch wel fijn is als je daar inspraak in kunt hebben.

Deze citaten geven een goede weergave van de overwegingen in de gewenste betrokkenheid van de actoren. Enerzijds zijn er actoren die graag een actievere rol willen spelen, waar er ook actoren zijn die deze individuele behoefte niet voelen, maar wel graag meer mogelijkheden zien mochten zij dit wel willen.

Waar wel overeenstemming op kwam tussen de respondenten betrof de rol van de gemeente. Alle respondenten waren het er over eens dat de gemeente in samenspraak met uitbaters een trekkende rol zouden moeten innemen in het tot stand laten komen van deze samenwerking en hierin zou moeten begeleiden. Respondent 5 in de rol van uitbater gaf hier het volgende over aan: *“Ik denk dat je dan een partij als gemeente gewoon nodig hebt die kan zeggen wel of niet. En dat accepteren”*, waar respondent 1 in de rol van uitbater aangaf: *“Zowel de gemeente, maar ook het nachtleven hier een soort punt op de horizon hebben waar we waren met zn allen naartoe kunnen werken”*. Ter illustratie als gewenst scenario gaf respondent 1 in de rol van uitbater eveneens aan: *“De situatie zou eigenlijk zo moeten zijn van nou jongens we stellen vijf nieuwe 24-uursvergunningen beschikbaar. Iedereen uit de stad mag een plan schrijven, kom maar op”*. Naast de respondenten is ook op de visiedocumenten van de gemeente duidelijk dat deze trekkende rol vanuit uitbaters en de gemeente gewenst is: *“In samenspraak met de gemeente Rotterdam en ondernemers moet er nagedacht worden over passende en haalbare oplossingen”* (Stichting N8W8, 2020, pp. 20).

Naar ervaring van de actoren waren alleen de gemeente en de uitbaters betrokken. Omwonenden en nachtclubbezoekers hadden een kleine al dan geen rol in de samenwerking op het probleem. Waar sommige respondenten uit deze groepen aangaven actief te willen meewerken, gaven anderen aan dat ze dit nog niet wisten, maar in ieder geval wel het gevoel wilden hebben dat dit een mogelijkheid was. Waar nachtclubbezoekers dus graag wel meer betrokken wilden worden dan in de huidige ervaring, viel deze intentie van de gemeente niet terug te herleiden uit de ambitiedocumenten daar zij alleen spraken van samenwerking met uitbaters, omwonenden en bezoekers. Alle betrokken actoren gaven aan dat de uitbaters in samenwerking met de gemeente hierin een trekkende rol zou moeten spelen. Dit was ook terug te herleiden uit de beleidsdocumenten van de gemeente.

4.2. Gedeelde perceptie

4.2.1. Ervaring

Uit de interviews bleek ook dat de verschillen in perceptie een rol speelden in de mate waarop het nachtbeleid werd ervaren door de verschillende groepen respondenten. Uit de antwoorden van de respondenten bleek dat nachtbezoekers, uitbaters en omwonenden vaak wel het gevoel te hebben dat ze wederzijds begrip op konden brengen voor elkaars standpunt. Respondent 8 in de rol van omwonende gaf hierbij aan:

Ik bedoel dit gebied is altijd druk en ik vind ook gewoon dat je ondernemers de kans moet geven om weer wat te maken van hun toko nadat ze zo lang dicht zijn geweest. Is ook een beetje solidariteit denk ik. Dus voor mij is het geen probleem.

En dit blijkt ook uit respondent 7 in de rol van omwonende:

Ik ben zelf ook wel eens wezen stappen en ik heb zelf ook wel eens lopen dansen op de Witte de Withstraat en keihard lopen schreeuwen. Dus als er wat alcohol ingaat, dan gaan mensen toch anders doen. En dat kan je ze niet verwijten.

Als opmerkelijk punt, benoemden alle respondenten structureel het gevoel te hebben van niet begrepen te worden door de gemeente. Zo benoemde respondent 1 in de rol van uitbater: “*van die projectleider vanuit de gemeente, merkte je gewoon dat die eigenlijk heel weinig zin er in had. Te weinig affiniteit met überhaupt cultuur in de breedste zin van het woord had en al helemaal niet met het nachtleven*”. Hierop vulde respondent 7 in de rol van omwonende aan: “*Dat is dus precies wat de gemeente doet. Want ze zeggen van ik snap je probleem en we gaan ons best doen, maar ondertussen gaan ze gewoon door met wat ze willen*.”.

Een ander belangrijk punt wat voortvloeide uit deze gesprekken, is dat in veel gevallen de respondenten tussen de standpunten van de verschillende partijen te grote verschillen ervaarden om in vorige samenwerkingen tot een goed resultaat te komen. Respondent 1 in de rol van uitbater gaf hierbij aan: “*de samenwerking wordt dan een welles-nietes verhaal waar we niet uitkomen. Dat heeft de samenwerking verder verstroeft*”. En wordt expliciet benadrukt door respondent 7 in de rol van omwonende: “*Ik denk dat tegengestelde belangen niet zo makkelijk te overwinnen zijn. Aan de ene of andere kant zal je teleurstelling voelen*”.

4.2.2. Behoefte

Na inventarisatie van deze ervaringen, is de respondenten gevraagd wat zij graag zouden zien op het gebied van verschillende percepties tussen belanghebbenden. Hieruit kwamen een aantal behoeften sterk naar voren. Respondent 5 in de rol van uitbater gaf hierbij aan dat erkenning vanuit andere actoren op hun perceptie een grote rol speelt in de slagingskans van co-creatie op nachtleven: “*Alle problemen zijn*

wel op te lossen. Je moet gewoon een beetje begrip hebben voor elkaar en elkaar respecteren”. Deze behoefte wordt aangevuld door respondent 7 in de rol van bewoner: “Ik denk dat het heel veel zou helpen als de horeca dit niet alleen als hun werkplek behandelt maar ook als hun thuis [...] dat de bewoner zich dan ook gesteund voelt dat we samen deze plek leefbaar houden”. Deze behoefte naar elkaars erkenning en inleving in elkaars perspectieven wordt goed samengevat door respondent 4 in de rol van bezoeker:

Eén partij kan denk ik niet volledig hebben wat ie wil, je bent niet de enige betrokken partij. Maar ik denk dat als elke partij dat in kan zien en daar over kan praten dat een goede oplossing dan mogelijk moet zijn.

Wanneer deze behoefte naar erkenning vanuit andere actoren wordt vergeleken met de beleidsstukken die zijn geanalyseerd, valt ook op dat het een belangrijk streven is voor de Gemeente Rotterdam (2017) om elkaars behoeften te erkennen: “Ondernemers en bezoekers hebben respect voor toezichthouders en de gemeente geeft ruimte voor vernieuwende ondernemers” (pp. 11).

Naast deze erkenning bleek ook het belang van het creëren van een gedeelde perceptie op nachtbeleid volgens de respondenten cruciaal. Samenwerking zou volgens de respondenten moeten leiden tot het creëren van deze gedeelde percepties. Respondent 2 in de rol van bezoeker gaf hier bij aan: “Het is belangrijk om heel veel te praten. Dan denk ik dat mensen uiteindelijk toch wel met iedereen tot een oplossing kunnen komen waar iedereen het mee eens is”. Daarnaast geeft respondent 4 in de rol van bezoeker aan:

Het is belangrijk dat alle partijen het eens zijn met het besluit dat wordt genomen. Ik denk dat het lastiger is om een gedeelde perceptie te creëren wanneer je niet hebt samengewerkt, dan wanneer je wel met zijn allen om de tafel hebt gezeten.

Wanneer dit wordt vergeleken met de gemeentelijke ambities in de beleidsdocumenten vallen er een aantal zaken op. In beide visiedocumenten voor de gebieden van beide casussen (M4H en Cool-Zuid), wordt gesproken van het belang van het creëren van een gedeelde perceptie ten aanzien van de oplossing op een probleem. Rotterdam Makers District (2017) geeft dit aan door te benoemen: “Om de transitie vorm te geven, is er een Roadmap (visie) gemaakt in samenwerking met een groot aantal partners” (pp. 10). Hiermee geven zij aan dat voor de ontwikkeling van het M4H gebied, intensief samen is gewerkt met verschillende belanghebbenden om een gedeelde visie te creëren op hoe het gebied te ontwikkelen. Cool-Zuid benadrukt het belang van samenwerken om problemen constructief op te kunnen lossen: “Het is belangrijk dat aandacht ontstaat voor allerlei zaken en dat je samen gaat kijken hoe je die zaken kunt aanpakken. Een stadslab genereert aandacht. Aandacht schept mogelijkheden om zaken aan te pakken en situaties te verbeteren.” (Stadslab Cool-Zuid, 2017, pp. 137). Zij vullen daarbij aan dat het creëren

van een gedeelde perceptie een belangrijke rol speelt in het oplossen van problemen: *“Over auto’s wordt verschillend gedacht, [...] Maar over een ding zijn autoliefhebbers en autohaters het eens: het parkeerprobleem moet worden opgelost. Kunnen we tot oplossingen komen die voor iedereen goed werken?”* (Stadslab Cool-Zuid, 2017, pp. 52).

Waar bovenstaande citaten een beeld schetsen van het belang van een gedeelde perceptie op eventuele problemen of totstandkoming van gebiedsvisies in zijn algemeenheid, wordt dit niet verder gespecificeerd op het nachtleven in de verschillende beleidsstukken. Uiteenlopende percepties op nachtleven en hoe deze te overkomen wordt niet behandeld.

Respondenten gaven naar aanleiding van de interviews aan begrip te hebben voor elkaars perceptie. Alle respondenten voelden zich structureel niet begrepen of erkend in hun ervaren problemen rondom het nachtleven door de gemeente. Ook waren de respondenten eensgezind over het belang van het creëren van een gedeelde perceptie: dit zien zij leiden tot een beter nachtbeleid. Hoewel de gemeente in beleidsdocumenten het belang voor het creëren van een gedeelde perceptie beschrijft, wordt dit belang niet toegepast op nachtbeleid in de stukken en blijft dit algemeen van aard ten aanzien van algehele gebiedsontwikkeling.

4.3. Communicatie

4.3.1. Ervaring

Een andere belangrijke factor die werd ontdekt naar aanleiding van de interviews, bleek communicatie. De ervaren communicatie speelt een grote rol in de mate waarop nachtbeleid werd ervaren door de respondenten. Zo gaven alle respondenten aan niet het gevoel te hebben gehad dat er door de gemeente naar hen is geluisterd. Respondent 2 in de rol van bezoeker licht toe: *“Mijn gevoel zegt dat ik niet heel serieus wordt genomen”*. Waar respondent 4 in de rol van bezoeker aangeeft: *“behalve wanneer ik ga stemmen heb ik niet het idee dat er om mijn mening wordt gevraagd”*. Dit gevoel van niet gehoord worden, had volgens de respondenten invloed op de manier waarop zij keken naar constructief samenwerken op nachtbeleid of hun motivatie om hun eigen mening te laten horen. Zo gaf respondent 7 in de rol van omwonende aan: *“waarom ga ik energie steken in bezwaar maken naar iemand die niet naar me luistert.”*. En ook respondent 1 in de rol van uitbater noemde: *“dan valt er wat mij betreft niet zo veel te halen en heeft het niet zoveel zin om überhaupt in discussie te gaan met zo iemand.”*

Als ander belangrijk punt bleek dat de communicatie tussen de verschillende actoren in beide casussen vrijwel alleen formeel verliep. Respondent 8 in de rol van omwonende gaf aan: *“Ik heb een paar brieven in de bus gekregen van de horeca en ook van de ondernemingsvereniging of een of andere bewonersorganisatie”*. Deze formele communicatie ervoeren respondenten niet optimaal. Respondent 1 in de rol van uitbater zei hierover: *“Met een mailtje nota bene ontvingen wij ja, sorry jongens, jullie hebben deze deadline niet gehaald. Dus bij deze schrappen we alles waar we ons de afgelopen anderhalf jaar voor hebben ingezet”*.

4.3.2. Behoeft

Op basis van deze ervaringen bleek dat de respondenten graag veranderingen zien in de wijze, mate en structuur van communicatie. Zo benoemden alle respondenten het gevoel te willen ervaren dat zij worden gehoord in toekomstige co-creatie van nachtlevens. Respondent 4 in de rol van bezoeker gaf aan:

Ik denk dat dat heel belangrijk is dat je in ieder geval het idee hebt dat er naar je wordt geluisterd. Ook al is het dan misschien niet 100% zoals je wil, je hebt wel dingen die je vervelend vindt aan kunnen geven en ik denk dat je dan ook eerder vrede met een besluit kan nemen.

Respondent 3 in de rol van bezoeker gaf ook aan dit belangrijk te vinden: *“Het lijkt mij gewoon fijn als je met zo een idee naar de gemeente kan die daar enigszins open in staat, dus die je niet meteen onderuithaalt van: dat kan niet”*.

Wanneer wordt gekeken naar de beleidsdocumenten, geeft de Stichting N8W8 (2020) dezelfde ambitie aan dat er door actoren beter geluisterd wordt naar de verschillende belanghebbenden: *“Door beter te luisteren naar hen met ervaring in - en specifieke kennis over – het oplossen van maatschappelijke problemen kunnen we tot een gericht stappenplan komen waarmee we het nachtlevens toegankelijker maken, voor iedereen”* (pp. 24). Daarnaast geeft de Gemeente Rotterdam (2017) aan: *“Als een horeca-experiment succesvol is, bekijkt de gemeente, samen met ondernemers en bewoners of het mogelijk en wenselijk is om het als een vast onderdeel in het horecabeleid op te nemen.”* (pp, 10). De gemeente lijkt daarmee ook te willen voldoen aan de wens van meer luisteren naar de behoeften van de verschillende actoren.

Op het gebied van omgangsvormen ervoeren de respondenten voornamelijk formele communicatie. Alle respondenten geven echter aan dat zij liever informele communicatie terugzien bij het aangeven van problemen, wanneer het aankomt op co-creëren van nachtbeleid, zoals respondent 6 in de rol van omwonende aangeeft: *“Als ik ooit problemen zou hebben met zo een club zou ik het misschien eerst met de eigenaar proberen te regelen”*. Maar ook zien zij informele communicatie liever terug bij ontwikkeling van nieuw nachtbeleid zoals respondent 3 in de rol van bezoeker aangeeft: *“Het zou gewoon chill zijn als mensen die besluiten nemen, dat die in een open gesprek gaan met mensen die aan de creatieve kant zitten”*.

Uit de beleidsdocumenten, blijkt deze wens niet overeenkomstig met de visie van de gemeente. Gemeente Rotterdam (2017), benoemt namelijk dat informele gesprekken de uitzondering op de regel moeten vormen in nachtbeleid: *“In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld wanneer de aanvraag erg complex is en veel verschillende documenten moeten worden overgelegd, kan de gemeente de aanvrager verzoeken om zijn aanvraag toe te lichten en verder aan te vullen in een persoonlijk gesprek”* (pp. 18). Hier uit blijkt dat de communicatievorm rondom creatie van nachtbeleid zich focust rondom formele vergunningaanvragen. Ook in de overige beleidsdocumenten komt de wens voor informele gespreksvoering niet naar voren.

Op het gebied van communicatie gaven respondenten aan het gevoel te hebben niet gehoord te worden door de gemeente. De respondenten ervaarden slechts formele communicatie en zij gaven aan graag meer mogelijkheden te zien tot informele communicatie. Dit blijkt niet verenigbaar met de gemeentelijke ambitie. Respondenten gaven aan graag het gevoel te krijgen gehoord te worden door de gemeente. De gemeente geeft enerzijds aan meer te willen luisteren, maar anderzijds blijkt er uit de beleidsstukken rondom bijvoorbeeld vergunningaanvragen slechts bij uitzondering ruimte voor dialoog te zijn.

4.4. Transparantie

4.4.1. Ervaring

Transparantie blijkt naar aanleiding van de interviews een belangrijke factor die meespeelt in de mate waarop respondenten de samenwerking hebben ervaren. Alle respondenten gaven aan de besluitvorming door de gemeente voor een keuze op nachtbeleid niet transparant te vinden. Respondent 2 in de rol van bezoeker geeft aan over een besluit in de casus van BAR: *“Ik denk dat er uiteindelijk rigoureuus een beslissing was die niemand had zien aankomen, dus dat het gewoon heel raar is hoe het is gelopen”*. Hier valt uit te begrijpen dat respondenten geen begrip hebben voor de besluitvorming omdat ze niet de reden tot een bepaald besluit kennen. Eveneens gaven respondenten aan dat zij ook niet weten waar zij deze besluiten eventueel zouden kunnen vinden. Respondent 6 in de rol van omwonende geeft aan: *“Maar misschien kan ik die informatie al wel ergens vinden hoor of staat dat wel ergens online. Maar ik weet gewoon niet nu bijvoorbeeld waar dat zou moeten staan.”*. Waar respondent 5 in de rol van uitbater aangeeft: *“Ik heb nagezocht waarom het niet is doorgegaan of welke richtlijnen niet zijn gehaald. Maar dat staat dus helemaal nergens. Of nou ja... Misschien hebben ze het wel ergens staan maar ik kan het in ieder geval niet vinden”*.

Ook ervaarden de respondenten geen transparante visie van de gemeente op nachtleven in de samenwerking. Zo gaf respondent 2 in de rol van bezoeker aan: *“Waarom zou de gemeente daar niet in willen investeren denk ik dan. Het lijkt nu wel alsof daar alleen maar oude mensen zitten die zeiken”*. En vult respondent 1 aan in de rol van uitbater: *“ik vind het ook eigenlijk ergens heel erg vreemd dat als visies er niet zijn, dat er wel heel veel subsidies voor het nachtleven uitgedeeld worden [...] Het lijkt nu losse flodders schieten elke keer”*. Op basis van deze citaten kan geconcludeerd worden dat respondenten het frustrerend vinden en negatieve gevoelens hebben door de voor hun gevoelsmatige afwezigheid van gemeentelijke visie op nachtleven.

4.4.2. Behoefte

Op basis van deze ervaringen is de respondenten gevraagd waar hun wens zou liggen rondom transparantie. Respondent 2 in de rol van bezoeker zou bijvoorbeeld graag de inzichtelijkheid van besluiten en het proces tot het komen van een dergelijk besluit concreet willen zien veranderen: *“Waar ik aan zit te denken is een website. Waar dan een soort van notulen van zo'n gesprek bijvoorbeeld te lezen zijn”*. Respondent 5 in de rol van uitbater geeft daarbij aan dat dit zou kunnen bijdragen aan de

mate waarop de respondent tevreden is met het besluit of dit erkent en gevolgen zou hebben voor de mate waarin er weerstand zou komen op nachtbeleid:

Ik denk ook dat wanneer je dat op zo een manier inzichtelijk maakt dat zij kunnen zien van joh dit zijn de regels en zo gaan we het inrichten [...], ja dan denk ik dat er minder weerstand is in ieder geval

Wanneer deze wens voor transparantie wordt vergeleken met de gemeentelijke beleidsstukken valt op dat de gemeente transparantie over besluiten en samenwerkingsprocessen ook belangrijk vindt: *“Betrokkenen moeten daarbij wel kunnen rekenen op een duidelijk kader en heldere spelregels”* (Gemeente Rotterdam, 2017, pp. 9). Stichting N8W8 (2020, pp. 29) geeft hier echter bij aan dat ondanks dat de gemeente dit belangrijk vindt, hier nog niet altijd sprake van is: *“Voor ondernemers blijkt nog te vaak dat beleidsveranderingen niet tijdig e/o volledig bekend zijn”*. De gemeente lijkt het belang van transparantie rondom het besluitproces en de inzichtelijkheid hiervan dus op waarde te stellen, maar in praktische invulling ontbreekt het hier volgens de beleidsdocumenten ook vaak aan.

Ook gaven de respondenten overwegend aan behoefte te hebben aan een transparante visie op het nachtleven. Zo benoemde respondent 1 in de rol van uitbater:

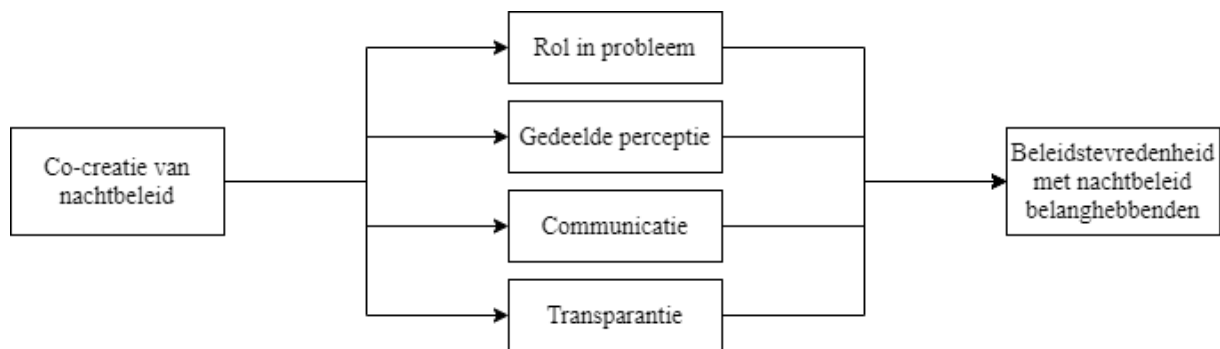
Ik wil dat de gemeente een visie aanneemt: over vijf jaar willen we hier staan, willen we zoveel clubs hebt, zoveel 24 uurs-vergunningen, zoveel poppodia. Verder doorontwikkelen en daar is de nacht een belangrijk onderdeel van en dat beleid, dat is er zo ver ik kan zien eigenlijk op dit moment helemaal niet.

Wanneer deze wens vanuit de respondenten wordt gespiegeld tegen de beleidsdocumenten die zijn geanalyseerd, vallen de volgende zaken op. De Gemeente Rotterdam (2017) benoemt: *“Door per wijk of buurt een duidelijke visie en/of ambitie te hebben en daaraan vestigingsvoorwaarden te stellen, kunnen bekende en nog onbekende horeca-ontwikkelingen worden beoordeeld en gerealiseerd”* (pp. 21). Volgens dit beleidsdocument, is per wijk het dus belangrijk om maatwerk te bieden op horecabeleid en zo ook nachtbeleid. In de wijkvisies van het M4H gebied en Cool-Zuid, komen heel duidelijk bepaalde stippen op de horizon voor de wijk naar voren met daarin concrete doelstellingen. Wanneer er echter wordt gezocht naar doelstellingen rondom nachtleven zijn deze afwezig in de wijkvisies voor het M4H gebied en worden deze in het wijkprofiel van Cool-Zuid alleen behandeld als punt waar overlast uit voortvloeit voor bewoners (Stadslab Cool-Zuid, 2017, pp. 163-167). Concrete visie op nachtleven toepasbaar voor deze casussen missen hier. Stichting N8W8 (2020) vult hier bij aan dat dit een bekend probleem is binnen het Rotterdamse nachtleven en dat het gebrek aan nachtvisie stadsbreed een probleem is: Stichting N8W8 (2020): *“Om verdere commercialisering en verschraling van het nachtleven tegen te gaan moet een ruimtelijke visie op het nachtleven ontwikkeld worden”* (pp. 26).

Respondenten ervaren over het algemeen geen transparantie over besluitvorming op nachtbeleid. Ze weten niet waarom beslissingen worden gemaakt of waar ze deze informatie kunnen achterhalen. Dit terwijl beleidsstukken de gemeentelijke ambities vertalen naar inzichtelijke en heldere beleidsprocessen. Daarnaast missen respondenten een inzicht in visie aangaande het Rotterdamse nachtbeleid. Beleidsdocumenten wijzen op het belang van inzichtelijkheid van deze visie maar geven ook een indicatie van de huidige afwezigheid van een (wijkgerichte) visie op nachtleven of het belang deze te ontwikkelen.

4.5. Conceptueel model

Bovenstaande resultaten geven een antwoord op de eerder gestelde onderzoeksvraag: *Welke factoren spelen een rol bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid?* Middels interviews en beleidsdocumenten analyse, zijn een viertal factoren vastgesteld zoals hierboven beschreven: rol in probleem; perceptie; communicatie; transparantie. Naar aanleiding van deze factoren voortvloeiend uit de interviews kan het volgende conceptueel model worden weergegeven:

Figuur 3. Conceptueel model naar aanleiding van resultaten

5. Conclusie

In dit onderzoek is middels semi-gestructureerde interviews met belanghebbenden van nachtbeleid uit twee verschillende casussen antwoord gezocht op welke factoren meespelen in hun tevredenheid met samenwerking en de beleidskeuzes die hierin worden gemaakt aangaande het nachtleven. Middels dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvraag: *Welke factoren spelen een rol bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid?*

Uit de interviews is gebleken dat alle respondenten in samenwerking op het ontwikkelen van nachtbeleid behoefte hebben aan mogelijkheden zien tot het spelen van een rol in het probleem. Naar ervaring van de respondenten waren slechts de gemeente en de uitbaters in beide casussen actief betrokken in het besluitproces en hoewel niet alle respondenten aangeven actief hierin te willen participeren, wilden zij allen wel meer het gevoel hebben dat zij hier mogelijkheid tot hebben.

Een andere factor die uit de resultaten naar voren kwam, bleek gedeelde perceptie. In samenwerkingsprocessen hadden alle respondenten behoefte aan wederzijdse erkenning en begrip op elkaars perspectieven en het opstellen van een gezamenlijke perceptie. Respondenten hadden het gevoel onderling (uitbaters, bezoekers, bewoners) wel tot een gedeelde perceptie te kunnen komen, maar voelden zich niet begrepen door de gemeente. De geanalyseerde beleidsdocumenten illustreerden wel de gemeentelijke wens van het ontwikkelen van een gezamenlijk perspectief, maar dit viel niet terug te vinden op het beleidsthema nachtbeleid.

Ook bleek communicatie een belangrijke factor. Respondenten gaven aan dat zij graag meer informele communicatie zouden zien rondom samenwerking op nachtbeleid en spraken hun behoefte uit op het vrij kunnen uiten van hun wensen en het gevoel hebben dat er werd geluisterd. Deze behoeften kwamen tevens naar voren in de geanalyseerde beleidsstukken.

Als laatste factor bleek transparantie belangrijk. Respondenten spraken de wens uit meer inzicht te krijgen in de basis voor bepaalde besluiten of besluitprocessen vanuit de gemeente en gaven aan een transparante nachtvisie te wensen. Beleidsdocumenten sloten zich aan bij dit belang maar gaven ook een indicatie van de huidige afwezigheid van dergelijke gemeentelijke visie.

Deze factoren geven een aanvulling op de inzichten verkregen uit de literatuur. Uit de theorie bleek slechts de factor een gedeelde perceptie van groot belang te zijn in de relatie tussen co-creatie en de beleidstevredenheid van de respondenten. Uit dit onderzoek blijkt echter dat er meerdere factoren een rol spelen in de mate waarop de beleidstevredenheid van belanghebbenden wordt beïnvloedt.

Samengevat kan op basis van dit onderzoek geconcludeerd worden dat er vier aanwijsbare factoren zijn die een rol spelen bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid, te weten: rol in het probleem; gedeelde perceptie; communicatie; transparantie.

6. Discussie

Voor dit onderzoek zijn semigestructureerde interviews gehouden met belangrijke *stakeholders* op het gebied van co-creatie van nachtleven. Het doel van deze interviews betrof het achterhalen van factoren die co-creatie van nachtbeleid al dan geen succes maken. Voor deze interviews werden er twee casussen gekozen, te weten de casus rondom BAR alsmede de casus rondom de Witte de Withstraat. Tussen deze casussen zaten grote overeenkomsten in verschillende percepties en de betrokken partijen. Ook zaten er verschillen in deze casussen: in elke casus lag de verdeling van betrokken actor anders. Waar in de casus van BAR de bezoeker een grote rol speelde en de bewoner een kleine rol vertaalde, bleek dit tegenovergestelde te gelden voor de casus van de Witte de Withstraat. Ook verschilde beide casussen in schaalgrote: de casus van BAR betrof één club, waar de casus van de Witte de Withstraat de hele straat betrof. Op basis hiervan kan gesteld worden dat bij herhaling van dit onderzoek de resultaten hetzelfde zouden zijn wanneer er andere casussen gekozen worden.

Toch zijn er een aantal kritische kanttekeningen te plaatsen bij de validiteit van dit onderzoek. Allereerst heeft de gehanteerde samplegrootte impact op de validiteit van het onderzoek. Voor dit interview zijn acht respondenten geïnterviewd wat de generaliseerbaarheid van de resultaten beperkt. De vraag is daarom of er bij herhaling van dit onderzoek eenzelfde resultaat uit zou voortvloeien of dat deze uitkomst gelijk zou blijven bij vergroting van de sample.

Aanvankelijk was het de intentie om tien respondenten te interviewen, waarvan twee woordvoerders namens de gemeente Rotterdam, betrokken bij beide casussen. Na herhaaldelijke verzoeken kwam vanuit de gemeente Rotterdam geen reactie. Om dit gat te dichten zijn beleidsdocumenten geanalyseerd om de wensen van de gemeente toch in kaart te brengen. Dit heeft implicaties voor de validiteit van het onderzoek. De beleidsdocumenten rondom het nachtleven benoemden een algemene visie op het nachtleven en niet een specifiek beeld van de gekozen casussen. Ook de beleidsdocumenten rondom de gebieden zoals benoemd in de casussen (Cool-Zuid en M4H), benoemden nachtleven niet of nauwelijks als punt van aandacht. Door gebruik van beleidsdocumenten en niet de mogelijkheid om betrokkenen bij beide casussen van de gemeente Rotterdam te bevragen, is de vraag of de visie van de gemeente in deze specifieke casus correct is weergegeven. Dit gaat ten koste van de validiteit van het onderzoek.

Wel, kan het niet kunnen bereiken van de gemeente rondom vragen op het nachtleven, worden gezien als indicator dat de gemeente het nachtleven niet beschouwt als losstaand beleidsvraagstuk maar meer als bijkomstigheid van gebiedsontwikkeling in brede zin. Dit blijkt ook uit de beleidsdocumenten waar in de verschillende gebiedsvisies kort of niet wordt gereflecteerd op implicaties van nachtbeleid. Samenwerking tussen actoren op nachthoreca wordt door de Horecanota (Gemeente Rotterdam, 2017) gezien als ondersteunend middel ten aanzien van het in orde maken van complexe vergunningaanvragen.

Uit de interviews en beleidsanalyse bleek een viertal factoren een rol te spelen bij het al dan niet laten slagen van co-creatie van nachtbeleid,: rol in probleem; gedeelde perceptie; communicatie; transparantie. Dit resultaat is deels in overeenstemming met de verwachting voortvloeiend uit de

literatuur dat het bereiken van een gedeelde perceptie invloed heeft op de beleidstevredenheid van de belanghebbenden en geeft hierbij nog de overige factoren als aanvulling op de literatuur aan. De respondenten hebben in het interview op een manier te maken gehad met problematiek rondom het nachtleven. Deze gevonden factoren kwamen voort uit elementen die zij misten in eerdere samenwerkingen rondom nachtbeleid. De eerdere ervaringen en de opgelopen emotie bij sommige respondenten hebben geleid tot een gekristalliseerd beeld bij de respondenten waar zij in samenwerking op nachtbeleid waarde aan hechtten. Deze factoren zijn hiervan het resultaat. Als kritische vraag kan hierbij worden gesteld of de gevonden factoren vergelijkbaar zouden zijn wanneer de casus zich niet focuste rondom ervaringen met nachtbeleid maar een ander *wicked problem* had behandeld. Er kan vanuit logische gedachtestroom geredeneerd worden dat deze factoren op een vergelijkbaar *wicked problem* hetzelfde kunnen zijn.

Het ontdekken van deze factoren biedt kansen voor het opzetten van co-creatie trajecten aangaande specifieke casussen rondom het nachtleven. Nachtleven blijkt een grotere rol te spelen voor burgers in hun rol van omwonende, bezoeker of uitbater dan dat de gemeente hier in haar beleidsdocumenten aandacht aan geeft. Belanghebbenden van nachtleven gaven aan positiever te kijken naar nachtbeleid als het tot stand gekomen zou zijn middels co-creatie en de daar bijhorende vier factoren voortvloeiend uit dit onderzoek. Deze positievere blik van de belanghebbenden heeft implicaties op de relatie die burgers zouden hebben met de gemeente en zou ook kunnen resulteren in een verhoging van de waardering die burgers geven aan hun leefomgeving.

Voor eventueel vervolgonderzoek dient een soortgelijk onderzoek uitgevoerd te worden met een vergroting van de sample gezien de genoemde validiteitsvraagstukken. Als andere suggestie voor vervolgonderzoek zou een co-creatietraject op een specifieke casus in het nachtleven met eenzelfde groep respondenten kunnen worden opgestart om daadwerkelijk de effecten van deze factoren te kunnen meten bij de mate waarin belanghebbenden tevreden zijn met het nachtbeleid. Op deze manier kan daadwerkelijk gemeten worden of co-creatie een succesvolle manier blijkt om nachtbeleid vorm te geven, gemedieerd door bevonden factoren. Daarnaast zou er in eventueel vervolgonderzoek vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd kunnen worden op een ander beleidsterrein om te achterhalen in welke mate de gevonden factoren verschillen tussen *wicked problems*. Hiermee zou een antwoord gegeven kunnen worden op de vraag in hoeverre de gevonden factoren specifiek gelden voor slechts het nachtleven als beleidsterrein. Tot slot, zou het voor vervolgonderzoek een waardevolle toevoeging zijn om binnen de gemeente kwalitatief onderzoek te doen naar de gemeentelijke visie van co-creatie op nachtbeleid.

Bibliografie

- Aan de slag met de Omgevingswet. (z.d.). *Overzicht regels participatie in instrumenten*. Geraadpleegd op 1 mei 2020, van <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/participatieomgevingswet/participatie-instrumenten/overzicht-regels-participatie/>
- Bekkers, V. J. J. M., Edelenbos, J., Nederhand, J., & Steijn, B. (2014). The Social Innovation Perspective in the Public Sector: Co-Creation, Self-Organization and Meta-Governance. In *Innovation in the public sector: linking capacity and leadership* (2de editie, pp. 223–243). Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/profile/Jurian_Edelenbos/publication/281835999_The_Social_Innovation_Perspective_in_the_Public_Sector_Co-Creation_Self-Organization_and_Meta-Governance/links/57d15ed308ae5f03b48a7952/The-Social-Innovation-Perspective-in-the-Public-Sector-Co-Creation-Self-Organization-and-Meta-Governance.pdf
- Chathoth, P., Altinay, L., Harrington, R. J., Okumus, F., & Chan, E. S. W. (2013). Co-production versus co-creation: A process based continuum in the hotel service context. *International Journal of Hospitality Management*, 32, 11–20. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2012.03.009>
- de Boer, T. (2019, 15 april). *Waarom is Rotterdam opgestaan voor de nacht?* Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://3voor12.vpro.nl/lokaal/rotterdam/artikelen/2019/April/Waarom-is-Rotterdam-opgestaan-voor-de-nacht.html>.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., & Persson, M. (2016). Responsiveness Beyond Policy Satisfaction: Does It Matter to Citizens? *Comparative Political Studies*, 50(6), 739–765. <https://doi.org/10.1177/0010414015626445>
- Gebauer, H., Johnson, M., & Enquist, B. (2010). Value co-creation as a determinant of success in public transport services. *Managing Service Quality: An International Journal*, 20(6), 511–530. <https://doi.org/10.1108/09604521011092866>
- Gemeente Rotterdam. (2017). *Horecanota Rotterdam 2017-2021*. Geraadpleegd van <https://www.rotterdam.nl/werken-leren/horeca/Horecanota-2017-2021-feb2017.pdf>
- Gemeente Rotterdam. (2018, 25 april). *"De Charlies" Leren en Ontwikkelen binnen de Omgevingswet*. Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://rio.rotterdam.nl>.
- Hae, L. (2011). Gentrification and Politicization of Nightlife in New York City. *ACME: An International E-Journal for Critical Geographies*, 11(3), 564–584. Geraadpleegd van <https://acme-journal.org/index.php/acme/article/view/911>
- Hoorntje, R. (2019, 15 februari). *Gemeente Rotterdam trekt stekker uit nieuwe club Maatschappij Voor Volksgeluk*. Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://3voor12.vpro.nl/artikelen/overzicht/2019/februari/Gemeente-Rotterdam-trekt-stekker-uit-nieuwe-club-Maatschappij-Voor-Volksgeluk.html>
- Ind, N., Iglesias, O., & Schultz, M. (2013). Building Brands Together: Emergence and Outcomes of

- Co-Creation. *California Management Review*, 55(3), 5–25. Geraadpleegd van https://www.academia.edu/download/37562908/Ind_Iglesias_Schultz_Building_brands_together_CMR.pdf
- Klijn, E.H. & Koppenjan, J.F.M. (2016). Complexity in governance network theory. In: *Complexity, Governance & Networks*.
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2020, 18 februari). *Nieuwe omgevingswet maakt omgevingsrecht eenvoudiger*. Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/vernieuwing-omgevingsrecht>
- Oksman, V., Vääätänen, A., & Ylikauppila, M. (2014). Co-creation of sustainable smart cities. Users, participation and service design. In *UBICOMM 2014: The Eighth International Conference on Mobile Ubiquitous Computing, Systems, Services and Technologies* (pp. 189-195). International Academy, Research, and Industry Association IARIA. Geraadpleegd van http://www.thinkmind.org/download.php?articleid=ubicomm_2014_7_20_10039.
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2000). Co-opting customer competence. *Harvard Business Review*, 78(1), 79-90.
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2004). Co-creation experiences: The next practice in value creation. *Journal of Interactive Marketing*, 18(3), 5–14. <https://doi.org/10.1002/dir.20015>.
- Rotterdam Makers District. (2017, 1 november). *Visie en strategie Rotterdam Makers District*. Geraadpleegd op 10 juni 2020, van https://www.rotterdammakersdistrict.com/images/RDM_makersdictrict_brochure.pdf
- Senbel, M. (2012). Experiential Learning and the Co-creation of Design Artifacts. *Journal of Planning Education and Research*, 32(4), 449–464. <https://doi.org/10.1177/0739456x12455065>
- Slotboom, A. (2019, 7 mei). *Initiatiefnemers danceclub overwegen juridische stappen tegen gemeente: “we zijn als stront behandeld”*. Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://www.rijnmond.nl/nieuws/178402/Initiatiefnemers-danceclub-overwegen-juridische-stappen-tegen-gemeente-we-zijn-als-stront-behandeld>
- Steen, M. (2013). Co-Design as a Process of Joint Inquiry and Imagination. *Design Issues*, 29(2), 16–28. https://doi.org/10.1162/desi_a_00207
- Stadslab Cool-Zuid. (2017). *Cool Zuid '17: Naar een stedelijk woongebied in de luwte van het centrum*. Geraadpleegd op 10 juni 2020, van https://koolontwerpers.nl/stadslabcoolzuid_spreads.pdf
- Stichting N8W8. (2020, 24 januari). *Een visie op de nacht*. Geraadpleegd op 10 juni 2020, van [http://www.n8w8rdam.nl/resources/N8W8_visiedocument_2020-Binnenwerk\[WEB-Booklet\].pdf](http://www.n8w8rdam.nl/resources/N8W8_visiedocument_2020-Binnenwerk[WEB-Booklet].pdf)
- Stoker, G. (2006). Public Value Management. *The American Review of Public Administration*, 36(1), 41–57. <https://doi.org/10.1177/0275074005282583>
- van de Ven, F. H. M., Snep, R. P. H., Koole, S., Brolsma, R., van der Brugge, R., Spijker, J., &

- Vergroesen, T. (2016). Adaptation Planning Support Toolbox: Measurable performance information based tools for co-creation of resilient, ecosystem-based urban plans with urban designers, decision-makers and stakeholders. *Environmental Science & Policy*, 66, 427–436. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2016.06.010>
- van Woezik, A. F. G., Braakman-Jansen, L. M. A., Kulyk, O., Siemons, L., & van Gemert-Pijnen, J. E. W. C. (2016). Tackling wicked problems in infection prevention and control: a guideline for co-creation with stakeholders. *Antimicrobial Resistance & Infection Control*, 5(1). <https://doi.org/10.1186/s13756-016-0119-2>
- Vargo, S. L., & Lusch, R. F. (2004). Evolving to a new dominant logic for marketing. *Journal of Marketing*, 68(1), 1–17.
- Voorberg, W.H. (2017). *Co-Creation and Co-Production as a Strategy for Public Service Innovation: A study to their appropriateness in a public sector context* (Publicatie nr. 1765/102915) [Proefschrift, Department of Public Administration and Sociology (DPAS). Erasmus Universiteit Rotterdam. Verkregen van <http://hdl.handle.net/1765/102915>.
- Voorberg, W. H., Bekkers, V. J. J. M., & Tummers, L. G. (2014). A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), 1333–1357. <https://doi.org/10.1080/14719037.2014.930505>.
- Wolsink, M. (2007). Wind power implementation: The nature of public attitudes: Equity and fairness instead of ‘backyard motives’. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 11(6), 1188–1207. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2005.10.005>